

Миладин Шеварлић

Из нишког дневника

Ово су фрагменти Дневника који се односи на период када сам радио као управник и уметнички директор Народног позоришта у Нишу (1992–1996). Идеја да се овакви одломци штампају у часопису *Драма*, као специфична врста позоришне хронике, која говори понешто и о културној и друштвено-политичкој клими у оквиру које се прича одвија – родила се пре неколико година у разговору што сам га са Ђуком (Миодраг Ђукић, сада, нажалост, већ покојни председник Удружења драмских писаца Србије) водио у кафеу *Пејроград*, где смо, као два већ времешна господина, којима ништа друго није преостало, пили своју попдневну кафу. Будући да је Ђука – као министар културе – “одговоран” за моју нишку авантуру, њему и посвећујем ове белешке.

(На Звездари, лета 2011)

Београд, 31. октобра 1992.

Са Славком, помало остарелим командосом, у кафани преко пута позоришта. Испријајући свој трећи јутарњи вињак, он прича о Книну, “чишћењу

терена” после битке и, са нарочитим ентузијазмом о Капетану Драгану. Говори о пијаним вожњама хеликоптером, са рањеницима и лешевима... Говори прилично духовито, са охлађеним циничним хумором, као лик из неког америчког филма о командосима. Али, у исто време, са недвосмисленим националним осећањем.

Београд, 5 новембра 1992.

Сунчано поподне, са Мајстором, у мојој кући, уз вино, са погледом на шуму. “Ускоро ћемо напунити педесет година”, рекао сам. “Пред нама се, уз божију помоћ, налази последња, заиста активна, животна декада. Ово је последња прилика да спојимо духовни принцип са активним – како бисмо својој духовности дали што реалнију подлогу и своје животе довршили како ваља – будући да у овом друштву духовна активност, сама по себи, не гарантује ништа. Због тога бисмо хитно морали да ’освојимо’ једно позориште. Пројекат се, дакле, зове: управник позоришта или утопијски активизам.” – “Да, заиста је утопијски; –

одговара мој пријатељ – колико смо интегрисани у ово друштво, толико ћемо и добити.”

Београд, 9. новембра 1992.

Спремајући се за седницу председништва Удружења драмских писаца, размишљам о томе како створити позориште драмских писаца, чији би оснивач било Удружење. Осећам да мој положај у Београдском драмском позоришту постаје несигуран ...

Седница председништва Удружења одржава се увече, у позоришном музеју. Неочекивано долази Ђука, у свом министарском, тегет оделу, са седом брадом и свеже опраном седом косом, велики “као брдо” – како се једном изразио Веца Лукић. “Народном позоришту у Нишу потребан је управник” – каже. “Та стара и угледна позоришна кућа налази се у озбиљној кризи; треба јој повратити некадашњи углед. Да ли си спреман да преузмеш тај посао?” – наставља, гледајући у мене. “Дај ми три секунде да размислим” – кажем, знајући брзину Каиросовог лета. После мог пристанка, колеге ми честитају, а Ђука одлази у другу собу да зове Ниш.

Београд, 11. новембра 1992.

Разговор са Митом Ристићем, јуче, у Београдском драмском. “Ако се било шта деси, место у овом позоришту те чека” – каже он.

Јутро је блиставо и хладно, пишем уз кафу и Леоша Јаначека. Око нас цвета ратно профитерство, црна берза и криминал; на делу је раслојавање друштва, те првобитна, вулгарна акумулација капитала, која се спроводи

на сурови, балкански начин. Притом се сви оловљавају: са “господине”, Београд је препун људи што говоре крајишким наречјем, а на власти је, још увек, тврда, тоталитарна партија, која, манипулишући, плива у новим, разуђеним околностима, потпомажући одржавање свеопштег привида, те даље осипање система вредности. – Мала, јутарња импресија.

Али, као што сам често говорио свом шиптарском пријатељу, глумцу Енверу Петровцију – треба, без обзира на све, живети као слободан човек у слободној земљи. Та дрскост се исплати, разуме се, ако човек баш не претерује и ако има мало духа и смисла за хумор.

Београд, 16. новембра 1992.

Са Ђуком, у ресторану, у позоришном музеју. Потврђено за Ниш. Ђука се бираним речима изражава о мени и говори о својој културној стратегији у Србији, што ју је развио, будући да му није пошло за руком да разбије престоничке културне монополе, који, без обзира на политичку припадност, деценијама плету своје изукрштане мреже.

Срба Игњатовић, већ прилично дебео и, рекло би се, рационално одмерен. Разговор о *Савременику*, Министровим заслугама, итд. Нека жена, којој се Ђука, рутински, помало уморно удвара, или као бајаги се удвара ...

Увече, са Мајстором, гледао *Повраћак Вука Алимџића* на ТВ. Раваси добро прочитао драму. Један од ређих тренутака када сам био заиста задовољан тумачењем неког свог текста.

Говорили о Нишу, о томе како се на чудан, неочекивани начин склапа мозаик судбине, којој сада, властитим усмереним напором, треба дати маха.

Београд, 18. новембра 1992.

Хитан позив из Министарства културе. За ту прилику, облачим сако на штрафте, типа “Ал Капоне”, голубије сиве боје, светлоплаве фармерке, стављам плетену црну кравату, што сам је пре тридесет година добио од Милана Шуговића и узимам црне, зумбане, талијанске ципеле са дебелим ђоном. Седам у свој велики, натрули *ситироен* и, са осећањем о концептуалној закономерности онога што се збива, возим према Немањиној улици.

У министарском кабинету затичем Ђуку, импозантног попут каквог феудалног кнеза, и три висока функционера града Ниша. Скоро сви присутни су у тебет оделима.

Ђука, високопарним речима, говори о мени, те, лево и десно, дели лекције о културним задацима у Србији, Нишу и, посебно, о задацима везаним за нишко Народно позориште. На челу делегације је један од првих људи града, мали, ћелави чичица, Ђукиних година, који испод јутарњег тебет одела носи џемпер – за сваки случај – јер, никад се не зна када ћемо се наћи у шуми. Други, прилично крупни човек, живих, интелегентних очију, иначе, нови председник Управног одбора позоришта, каже да је потреба за мојим доласком ургентна и нуди да ме сутра повезе својим колима.

Трећи човек, иако на неки начин симпатичан, делује као аутентична последица класичног комунистичког кадравирања.

Обраћам им се једним краћим, импровизованим пледоајеом.

Ниш, 19. новембра 1992.

У “другу димензију” прешао сам брзим *аудијем 100* Владе Аранђеловића, размишљајући о оним Андрићевим речима из *Знакова њоред њуша* које гласе: “Кад човек који је предодређен за духовни живот и већ посвећен у њега пређе – *avec armes et bagages* – у противни табор, у свет искључиво спољњег и материјалног живота, то је за духовни свет огроман поремећај, отприлике као што су велике геолошке катаклизме за Земљу. То је велика штета за оба света и најцрња пропаст за човека самог ...”

Размишљао сам, више полемишући него стрепећи. Ми ћемо, за разлику од Андрићевог тврдог, манихејског дуализма, покушати једну мало еластичнију синтезу, “у знаку свеобухватног стваралачког Ероса”...

Вечера у *Центројурисџу*, са три нишка званичника. Хладно бело вино и, на крају, ораси у меду. (“Т’га за југ”)

Ниш, 20. новембар 1992.

Улазим у управничку канцеларију, где ми прво пада у очи псеудо-*амџир* салонска гарнитура. Док се окупљају чланови Управног одбора, посматрам њихова лица и размишљам на тему: *амџир* као парадигма кича. Осам је сати ујутру; пијем кафу, осећам благо гађење од цигарете и смишљам реченице којима ћу се обратити присутнима.

Седница почиње, помињу се недавни догађаји, штрајк, расуло, криза ... Уочавам једног агресивног, гласног

глумца кога зову Мими. Схватам да је он био главни букач и један од вођа штрајка. Ту енергију морам ја да контролишем – кажем себи. Управни одбор разрешава досадашњу управницу, једну безобличну, незанимљиву жену и мене поставља на место управника и уметничког директора. У девет сати седам за писаћи сто, као за командни пулт и почињем да возим велику, лепу, помало зарђалу машину, коју тек треба да упознам.

Долазе новинари, фотограф слика ... Моје изјаве су бахато оптимистичне и одмерено нарцисоидне.

Ниш, 21. новембар 1992.

Јуче сам, говорећи на локалној телевизији, изјавио да сам у Ниш дошао из два разлога: да направим најбоље позориште у Србији и да од комуниста тражим да ми врате вилу мога деде (*Бела лађа*) У Нишкој Бањи.

Београд, 22–24. новембар 1992.

Трка по Београду. Почиње борба за животни концепт (формулисан у мојој кући, са Мајстором) а, самим тим, и за Народно позориште у Нишу. Треба направити репертоар, окупити сараднике, склопити термине ... Све то урадити темељно, на нивоу, али, брзо, одмах, преконоћ!

Опроштај од Београдског драмског позоришта, љубазан разговор с Митом. И Борка, која ме гледа без речи, ваљда са олакшањем.

Врешка се завртела, све се сада одвија страховито брзо, али усмерено, без станка и предаха.

Ниш, 26. новембар 1992.

Упознајем људе, снимам ситуацију ... Састанак са људима из *Градине* и луткарског позоришта.

Обавезни Марислав, са својим великим идејама, пуши моје цигарете, виски не одбија и хвали ме на сва уста, говорећи о “нишлијском живом благу”, којег се треба чувати, итд. Разговор с новинарима. Сви су радознали да виде ко им је то дошао из Београда.

У подне, састанак ансамбла у глумачком бифеу. Људи су запањени, не сећају се да је, за последњих десет година, који управник силазио у то “позоришно подземље”. Мој помоћник опрезно застаје на вратима. Улазим у поцрнели сутерен, препун радозналих, непознатих људи. Простор, збиља, више подсећа на лучку крчму него на позоришни клуб, какав је, например, у Крушевцу, где млади, надобудни управник васпитава пијане глумце пуштајући им траке са Вивалдијевом музиком. Одлично, кажем себи и поручујем пиће за све. Дошао сам овамо да направим најбоље позориште у Србији, кажем присутнима, дижући чашу. Затим, двадесетак минута излажем свој програм. Настављамо с пићем и разговором, свако жели да пита или каже понешто. Видим да сам направио добар почетак.

После много сати и много пића, остајем са групом најиздржљивијих. На крају, “обарам руку” са неколицином, како би се представљање употпунило. Будим се после поноћи у својој хотелској соби. Лежим на леђима, преко покривача, у оделу и ципелама. Устајем, отварам врата што воде на балкон. Са петог спрата видим Ниш у ноћи и, пра-

во испред себе, силуету Саборне цркве. У даљини, назире се тамни обриси брда, што оивичавају град. Организам ми трепери као раздешени инструмент са безброј полуделих жица. Добијам неодољиву жељу да се отиснем са балкона и стропштам се у ноћ. Време до зоре проводим одупирући се суманутој жељи.

Ниш, 27. новембар 1992.

Протоколарни пријем код председника града Ниша. Велика, предратна вила поред Нишаве, прекопута тврђаве. Тежак, одвећ четвртаст намештај у дуборезу, не претерано укусан. Председник је веома крупан, црн, бркат мушкарац – представник оне српске расне подваријанте настале уз помоћ бугарско-турске генетске мешавине. “Дођите у Народно позориште” – кажем – “мој бифе је боље снабдевен.”

Говорим о томе како град Ниш не може сматрати да је решио проблем свог националног театра тиме што је мене довео. Цео град мора стати иза програма ревитализације ове старе и значајне културне установе.

Ручак код *Старе Србије* са Љубишом Ристићем, који прича о саставу нишког рукометног клуба, из времена кака је он проводио детињство у овом граду, где сада има испоставу свог позоришта, званог *КПГТ*.

Ниш, 2–4. децембар 1992.

Рад под назебом до касно у ноћ. Много комуникација, пића, концептуалног маштања. Консолидовање руководеће екипе у позоришту. Припреме за почетак рада на *Кошћани*.

Ниш, 22. децембар 1992.

Догађаји се одвијају великом брзином; *vita activa*, попут незасите, ужарене пећи, гута енергију, емоције, време. Време је једно; у њему се дешава све. Акција је тотална, све што чиним, утапа се у јединствени, наркотизујући процес ...

Разговор са Жагом Мићуновићем о концепцији *Кошћане*. Драмско језгро, аутентичне емоције, сукоб света репресије са светом утопијске чежње. Све то, ослобођено кичерских наслага кафанског, рецитаторског дерта и естрадног певања. Уместо обавезних виолина и кларинета – лимени дувачи.

Витезовићу поручио драму о Стевану Сремцу, а Путнику о краљу Милану, ослободиоцу Ниша.

Београд, 24–27. децембар 1992.

У *Звездара-џеаџиру*. Прва реприза Ромчевићеве *Гробљанске улице*. Закаснио, после интервјуа за *Полиџику*, са Радом Саратлић. Није ми се улазило на представу. Са Јовицом Павићем о његовом ангажману у Нишу.

Звао Зорана Христића, Гасу Узунуновића, Ивану Жигон, Геру Зарића. Комплетира се екипа *Кошћане*. Ручак са ћерком.

Приштина, 29. децембар 1992.

Кренули из Ниша у четири по подне, великим *сиџроеном*, што нам га Нинослав ставио на располагање. Повео Мајстора, Јелену и Марислава. Компјутеризована лимузина одговара нам на разна питања, напољу промиче снег, пред нама легло пусто и мртво Косово. Стижемо у позориште у до-

говорено време, али како се Ђаја (тадашњи управник) не појављује, одлазимо са Лугоњом на гозбу, богату, интензивну и кратку, али ипак довољно дугу да се у позориште вратимо на половину представе. Реч је о премијери *Мршве џачке* Аце Поповића. Улазим у мрачну салу, спуштам се до првог реда, где седам на празно место поред Ђуке. Он се мешкољи, жуља га “дуга деветка” за појасом. Упознаје ме са Арканом, који седи с друге стране и намешта “магнум” под пазухом. Лепо, Шеварлићу, кажем себи и намештам се удобније, како бих се до краја представе мало одморио. Упалише се, међутим, светиљке, јер је то био крај првог дела. Сјатише се Арканови телохранитељи, у светлим, пастелним одељима, са веома надувеним сакоима с леве стране.

Излазимо у фоаје, осветљени блицевима фоторепортера. Разговара се, мафијашки одмерено, о судбини српског народа. Видим Петровција и његову жену, у углу, смркнутих лица. Како функционисати мимо тзв. народа?

Ниш, 30. децембар 1992.

Возимо Ђуку нашим колима у Ниш, јер са његовим нешто није у реду. Косово је слеђено.

Долазимо у позориште и дочекујемо средско и градско руководство, државно и партијско, које долази на поклоњење великом министру. Затим одлазимо на ручак, који се претвара у гозбу што траје до увече.

Ниш, 10. јануар 1993.

Све је у једном: игра, рад, љубав; и све је стварно, јер се овде утопија гра-

ди од реалног материјала. У позоришту је то могуће, јер позориште је целовити свет, оно је затворен систем (*Телемска ојатица*), оно је стварни животни систем, али оно је вештачки свет – у исто време, стваран и нестваран. Дакле, аутентично место за изграђивање утопије. Добивши у руке утопијску играчку, која се зове Народна позориште у Нишу, добио сам прилику да реализујем идеју животне целовитости, да спојим оно што је унутарње са оним што је спољашње, да своју унутарњу садржину пројектујем на стварни живот – како би дошло до прожимања духовног, контемплативног са животним, активистичким принципом.

Ниш, 18. јануар 1993.

Посетили ме, начелник СУП-а, Благојевић и његов пријатељ, управник КП дома, чији сам гост раније био. Симпатични људи. Попили мало вискија, разговарали о овоме и ономе ...

Ниш, 14. фебруар 1993.

Нишка ноћ, моја нишка соба у хотелу *Амбасадор*, бели зидови и тамно дрво; на вратима виси кожна, официрска торба, поклон једног мог, овдашњег пријатеља. Седим, подупрт јастуцима, на пространом, чистом “француском кревету”. На нахтасни, с моје десне стране, налази се *Сенџименијална џовесџи бриџанског царсџива*, последња књига Боре Пекића, завршена пред смрт (у Лондону, камо се разочаран, повукао, напустивши функцију потпредседника Демократске странке) и кутија, сада прескупог, *џел-мела*, којим сам себе частио “за заслуге у српској култури”.

Ово је, ваљда, прво вече од мог доласка које проводим сам, у миру. Су-тра ујутро крећем у Београд, камо, иначе, одлазим ретко – јер у њему немам шта да тражим, будући да сам овде затворио круг живота и рада. До Београда ћу путовати користећи љубазност свог нишког познаника, декана Електронског факултета, његовом службеном лимузином. Симпатични декан има три битне слабости: воли позориште с тенденцијом заљубљивања у лепе глумице, воли алкохол с којим тешко излази на крај и наклоњен је опозицији, што му ствара извесне проблеме код тврде нишлијске, социјалистичке власти.

На мене је, иначе, у нишким *Народним новинама*, прекјуче покренута хајка, чланком под насловом “Виски и трубачи”, чији је аутор мој бивши помоћник, којег сам сменио јер није био у стању да прати темпо што сам га наметнуо, како бих велику и лепу машину натерао да лети.

Ниш, 26. фебруар 1993.

У хотелској соби. Прошло је пола једанаест увече. Добар цез, помало сентименталан. Напрежем се да доживим тај тренутак када пуним педесет година.

Јутрос, у позоришту ме сачекао велики послужавник, пун сланих кифлица. По Мимију (оном вођи штрајка што је претходио моме доласку) шаљем то глумцима, на сцену. Веља увелико проба *Родољубице*, док се врше темељне припреме за почетак рада на *Кошћани* коју сам замислио (и са Жагом прецизно разрадио) као ударни пројекат, који позориште треба поново да уведе у културни живот Ниша и Србије.

Ниш, 14. март 1993.

“Успео си да од рада створиш игру” – каже Душан, историчар уметности и позоришни сликар, којег сам поставио за руководиоца техничког сектора, да бих, касније – будући да у игри није могао да оствари довољно рада – морао да га сменим. А Петровци цитира “стару шиптарску пословицу”, која гласи: “Попни ми се на курац и видећеш Стамбол”. Итд...

Београд, 26. март 1993.

Из интервјуа, што сам га за *Лудус* дао Александру Милосављевићу:

“Стање које сам затекао у нишком Народном позоришту представља жалосну последицу варварске културне политике вођене у овој земљи током дугих деценија, последицу негативне селекције кадрова, те одржавања дугогодишњих монопола, створених на позицијама извитоперене моћи. Затекло сам фрустрирану, бирократску, отуђену атмосферу на спрату, ’горе’, а у сутерену, ’доле’, у подземљу, гето глумачког бифеа, пуног дима, испарења јевтиног алкохола, нагомиланог огорчења и незнања. Основна ствар била је разбити фрустрације, привиде и лажне вредности, унети дух професионализма, али и дух игре, дух стваралаштва; унети мало лакоће, лепоте и елеганције међу људе којима се манипулисало одвећ дуго, прилично неспретно и надасве вулгарно. Требало је, пре свега, створити атмосферу у којој се може радити, у којој се може надати и маштати; пробудити у људима успавано поверење, осећање смисла властитог посла, самопоштовање. Требало је, притом, радити брзо, рационално и ефикасно, пред нестрпљи-

вим и често злурадим погледима чаршијских мудраца и арбитра; уместо новца, трошити лепа обећања симпатичног градског руководства и чупати косе пред празном салом из које је публика, енергичним мерама, систематски, дуго година растеривана. (...)

Дошавши у Ниш, затекао сам људе који су држали монопол немоћи и неефикасности. Померио сам неке људе са њихових привилегованих позиција и, заузврат, добио погромашку хајку у нишлијским гласилима, којој су се здушно придружила и нека дописништва београдских листова. Месец дана су у штампи објављиване најпрљавије инсинуације и чаршијска блађења, док је глумачки и технички ансамбл Народног позоришта – у немогућим условима, без новца, без праве подршке одговорних људи из града – здушно и потпуно пожртвовано радио на представама *Родољубици* и *Кошћана*.

Ја сам дошао у Ниш да браним боје града и његове културе, а господа која су ме звала да им правим позориште, су ме – пошто сам усталасао њихово мртво, медиокритетско море – оставили на цедилу, доводећи ме у ситуацију да се, на седницама управног одбора, које подсећају на најмрачније 'самоуправне' кошмаре, браним пред некомпетентним, полуписменим игнорантима, мутантима катастрофалног духовног биоинжењеринга, чије последице ово друштво трпи у свим областима и на свим нивоима.

А у позоришту, атмосфера је изванредна. Већина људи вољна је да ради и то чини на, рекао бих, дирљиво пожртвован начин. У Народног позоришту у Нишу не постоје недеље, слободни дани, радно време ... Глумци су

свесни да им начин на који смо почели отвара перспективу за којом су чезнули протеклих година. Осећају да се поново може слободно дисати и маштати. То ме чини спремним да издржим ову сизифовску борбу."

Београд, 27. март 1993.

Контакти са Ђоком Стојичићем, новим министром културе. По зидовима некадашњег Ђукиног кабинета сада су повешане силне копије хиландарских икона, што делује мало претерано, неукусно у сваком случају, непримерено духу средине у којој смо затечени. Нови министар импресионира својом дебљином. Иначе, уљудан и љубазан чиновник, чије понашање веома одудара од Ђукиног феудалног става.

"Чуо сам све о вашем раду у Нишу" – каже, "али ја вама шаљем више новца него позориштима која сам дужан да финансирам".

"Ниш је прави центар Србије" – кажем – "морамо му дати достојанство које заслужује ..."

"Добро, пошаљите факсом захтев, па ћу да видим шта могу да учиним."

Ниш, 1. април 1993.

Вечера у *Центројурисџу*, јуче. Огромне количине јагњетине, вина ... Трешти заглашна музика. Зоран Аранђеловић, Данило Ж. Марковић, Унковић ... Нинослав доводи Аранђеловића за наш сто. Урлам, покушавајући да надјачам музику. Говорим о инфериорном и примитивном ставу градског руководства према позоришту и култури уопште ... Гротеска.

Ниш, април 1993.

Прича о *рикванду* за “*Кошћану*”:

Рекао сам Гери (Герослав Зарић, сценограф): “Направи велелепно, креативно решење које неће премного коштати и тако ћеш добити већи хонорар. “Када је донео у Ниш скице за, такорећи, магритовски *рикванд*, са ћилимима и облацима и такав исти под, нисам био сасвим свестан колико ће то добро да делује на сцени, без обзира на Герино недвосмислено задовољство властитим радом.

Компликације су настале када се показало да моји, нишки уметници нису кадри да изведу овај посао, тј. Да ваљано и прецизно осликају скоро 400 квадратних метара платна. А премијера се великом брзином приближава.

Гера долази очајан из радионица и каже: “Они су разапели платно у дворишту, ветар дува и засипа га песком, боје се разливају, компресор не ради ... Овај посао може ваљано да се уради једино у сликарници Народног позоришта у Београду.”

Одмах зовем Берчека, недавно постављеног на место управника. “Спакуј *рикванд* и боје и шаљи у Београд” – каже он, без оклевања. Али, највећа количина набављене боје била је већ упропашћена; и друго, како пребацити толику балу платна у Београд?! А рок је већ исувише кратак. Новац за нове количине прескупе боје, разуме се, немам.

“Отпустићу те и ухапсићу те!” – кажем техничком шефу, Душану Марковићу, који ме беспомоћно гледа. Шаљем људе да траже спонзоре који би нам дали још око 70 килограма боје. После низа недогледних компликација, зовем Миту Ристића (в. д. управника Београдског драмског позори-

шта, иначе, архитекту и сценографа) и он налази одговарајуће боје у Београду, али тој фирми не пада на памет да их да бесплатно. “Могу само да оставим, на твоју реч, барирани чек, као гаранцију, а ти види шта ћеш” – каже Мита. “Остави” – кажем ја – “сад се више нема куд назад”.

У међувремену, пробе теку уз велику напетост, сукоби између Тасе и Иване су у жеку, као и напади на мене у нишкој штампи. Нишки глумци једва издржавају тензију, али трпе, јер знају да се игра “на све или ништа”, и да им од исхода тог пројекта зависи даља судбина.

Најзад се фабрика боја из Шапца прихвата спонзорства, тј. пристаје да београдској фирми компензује боје, дате на Митин барирани чек. Питање превоза решава се тако што Бата (бивши специјалац, власник књижаре и елитног позоришног клуба, насприну) за свој новац купује бензин, ставља платно у свој брзи *BMW* и вози га у Београд.

После неколико дана, из Београда јављају да нема довољно боје ... Када је осликани *рикванд*, најзад – ипак – Батиним камионом (јер сада платно не сме да се пресавија) стигао у Ниш, у последњем часу, и постављен на *цубове* – сишао сам у салу, погледао пре-красно Герино дело и рекао себи:

“Шеварлићу, концепт се остварује.”

Ниш, 18 април 1993.

Јуче је изашла премијера *Кошћане*; строг, концептуализовани производ. И то је био потпуни тријумф. Целе ноћи свирали су наши трубачи, Циганчице играле на столу и черечили се печени јагањци ...

За рад на *Кошћани*, за тријумфални исход овог пројекта, била је пресудна свест о концепту, слика која је постојала у главама неколицине људи. Основни обриси концепта постављени су у моме двочасовном разговору са Жагом (Мићуновићем), у његовом новобеоградском стану (Хо Ши Минова 20), да би пресудан разговор био обављен у аутобусу, на линији Београд – Ниш, између Жаге, мене, Зорана Христића и Гере – пред очима радозналих путника. Учесници у овом разговору били су и остали главни чувари слике, носиоци заједничке свести о концепту. А затим Ивана Жигон, Таса Узуновић, Верица Јовановић, Драган Жикић ...

Ниш, мај 1993.

Пирот. Позоришни сусрети “Јоаким Вујић”. *Кошћана* однела све награде. Публика бескрајно аплаудира, глумци ме грле и љубе, итд ... У Нишу, раз-

драгани и поносни Влада Аранђеловић (сада, потпреседник града) приређује вечеру за Жагу и мене.

Свечани пријем у Скупштини града. Увече, приређујем пријем у позоришту, са трубачима из *Кошћане*. Пило се и веселило ... На крају, ломим стакларију са стола и одлазим, са Душицом, праћен “Низамским растанком”.

Ујутро, мамуран, у окрвављеним фармеркама, у мајици и с патикама на босим ногама, одлазим, у пратњи Љиле Берић, председнику града, да тражим новац за позориште ...

“Стеријино позорје”, публика на ногама, овацијама поздравља *Кошћану*. Сутрадан, на “округли сто” долази Буца Мирковић, с ружом на грудима, праћен нашим трубачима, и изговара оду *Кошћани*.

Примамо награде, вечерамо у *Алаској колиби* и враћамо се кући, у Ниш.

Надгробни споменик Боре Станковића, детаљ, рад Марка Брежанина